

РЕШЕНИЕ

№ 6288

гр. София, 08.04.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 48 СЪСТАВ, в публично заседание на
шести март през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: ИВЕЛИНА М. СИМЕОНОВА

при участието на секретаря МАРИЯ АТ. ДРАГАНОВА
като разглежда докладваното от ИВЕЛИНА М. СИМЕОНОВА Гражданско
дело № 20231110139035 по описа за 2023 година

Производството е по реда на чл. 124, ал. 1, вр. чл. 235 ГПК.

Образувано е по искова молба, подадена от И. К. Д. срещу „В.“ ЕООД, с която са
предявени установителни иски с правно основание чл. 26, ал. 1, пр. 2 ЗЗД, вр. чл. 10а, ал. 2
ЗПК и чл. 19, ал. 4 ЗПК, евентуално чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД и осъдителен иск с правно
основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД.

Ищецът твърди, че на 16.03.2021 г. е сключил договор за паричен заем № 9870238029
с „В.“ ЕООД (с предишно наименование „4.“ ЕООД), като страните се договорили
отпуснатият заем да бъде в размер на 500 лв., при погасяване в срок до 15.04.2021 г. В
посочения договор е уговорено, че ГПР е в размер на 49,70 %, лихвен процент по кредита в
размер на 41 %, сума на лихвата за срока на договора 16,85 лв. Съгласно договора
кредитополучателят дължи и сума в размер на 123,15 лв. - такса за бързо разглеждане на
искането за отпускане на кредит. Ищецът твърди, че е погасил сумата по договора,
включително и таксата за бързо разглеждане: общо 623,15 лв. Твърди, че сключеният
договор е нищожен, тъй като не е налице съществен елемент от неговото съдържание, а
именно годишният процент на разходите /ГПР/ по кредита - в договора за потребителски
кредит грешно е посочен размер на ГПР, а действителният такъв е в пъти по-висок от
посочения, което е над максимално установения праг на ГПР, предвиден в императивната
разпоредба на чл. 19, ал. 4 ЗПК. Посочва, че таксите за допълнителни услуги следва да бъдат
включени в ГПР. Счита, че грешното посочване на размера на ГПР следва да се приравни на
хипотезата на непосочен ГПР по смисъла на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК, респективно целият
договор следва да се обяви за недействителен на основание чл. 22 ЗПК. Твърди, че клаузата,
с която е уговорено, че следва да заплати на кредитора такса за бързо разглеждане на
искането за отпускане на кредита е нищожна, тъй като с нея се заобикалят императивните

изисквания на ЗПК – в частност чл. 19, ал. 4 ЗПК и чл. 10а, ал. 2 ЗПК. Посочва, че е налице изрична забрана да се изискват такси и комисиони за действия, свързани с усвояването и управлението на кредита, какъвто е настоящият случай. Счита, че клаузата, предвиждаща такса за бързо разглеждане, е и неравноправна и накърнява добрите нрави, тъй като въвежда потребителя в заблуждение, представлява прикрит разход по кредита – скрита лихва, а срещу нея реално не се предоставя допълнителна услуга. С оглед изложеното моли за постановяване на решение, с което да бъде признато за установено, че клаузата за заплащане на такса за бързо разглеждане, предвидена в договора, е нищожна на заявените основания, както и за осъждане на ответника да заплати на ищеца сумата от 123,15 лв., като платена без основание, ведно със законна лихва от датата на исковата молба (13.07.2023 г.) до окончателното плащане на вземането.

В срока по чл. 131 ГПК е постъпил отговор от ответника, с който оспорва предявените искове като недопустими и неоснователни. Оспорва да е налице сключен договор с ищеца при твърдените в исковата молба параметри, както и да са погасявани суми по такъв договор. Моли за отхвърляне на исковите и за присъждане на разноски.

Съдът, след като взе предвид становищата на страните и прецени събраните по делото доказателства, намира за установено следното от фактическа страна:

По делото е допусната и приета съдебно-счетоводна експертиза (ССЧЕ), която не е оспорена от страните и съдът възприема като обективно и компетентно дадена. От заключението ѝ се установява, че по договор за кредит № 9870238029/16.03.2021 г., сключен между ищеца и „4.“ ЕООД дължимата сума е в общ размер на 640 лв., от които главница - 500 лв., договорна лихва - 16,85 лв. и такса за бързо разглеждане - 123,15 лв. По предоставени данни от „В.“ ЕООД изплатената сума от И. К. Д. по договора е в общ размер на 623,15 лв. Отчетено е пълно погасяване на задължението на 16.03.2021 г., като сумата е разпределена по следния начин: погасена главница в размер на 500 лв. и погасена такса за допълнителна незадължителна услуга за бързо разглеждане на искането за кредит в размер на 123,15 лв. Съгласно общите условия, договорна лихва не е заплащана, предвид предсрочното погасяване в деня на изтегляне на кредита. Съгласно предоставени данни, вещото лице е посочило, че процесният договор за кредит е осчетоводен в счетоводството на ответника с предишно наименование „4.“ ЕООД. ГПР върху пълния „общ размер по договора“, т. е. с включена такса за бързо разглеждане е в размер на 340,67 %. Отражено е, че съобразно платената сума и брой дни на държане ГПР е в размер на 8989,95 %.

С оглед предоставените от ответното дружество данни за изготвяне на съдебно-счетоводната експертиза и отразяване на погасяванията по процесния договор за кредит в счетоводството на ответника, с протоколно определение от 07.02.2024 г. съдът на основание чл. 190 ГПК е задължил „В.“ ЕООД в едномесечен срок от съобщението да представи по делото договор за паричен заем № 9870238029/16.03.2021 г. заедно със стандартен европейски формуляр за предоставяне на информация за потребителски кредити и приложимите общи условия.

Посочените документи са представени от ответника с молба от 29.02.2024 г. От

представения и приет договор за кредит № 9870238029/16.03.2021 г. се установява, че между „4.“ ЕООД като кредитор и И. К. Д. като кредитополучател е сключен договор за потребителски кредит със соченото в исковата молба съдържание. По силата на договора, на ищеца е отпуснат кредит в размер на 500 лв., със срок на кредита 30 дни – до 15.04.2021 г., при стандартен лихвен процент – 40,97 %, лихвен процент за срока на договора - 41 %, сума на лихвата за срока на договора - 16,85 лв., при ГПР - 49,7 %, с включена такса за бързо разглеждане - 123,15 лв. и общо дължима сума по кредита - 640 лв. От заключението на ССЧЕ се установява, че сумата е предоставена на ищеца на датата на сключване на договора. С оглед това съдът приема, че между страните е сключен процесният договор за потребителски кредит, както и че е начислена и заплатена такса за експресно разглеждане в посочения в исковата молба размер – 123,15 лв.

Представени са също Преддоговорна информация (Стандартен европейски формуляр за предоставяне на информация за потребителски кредит) и Общи условия на договора за кредит (ОУ). Съгласно същите таксата за бързо разглеждане представлява такса за предоставяне на допълнителна незадължителна услуга по искане на Кредитополучателя, която гарантира обработка на Искането за кредит и отговор в рамките на 15 (петнадесет) минути от подаването му по електронен път, по телефон или на хартиен носител в офис на Партньор. Таксата за бързо разглеждане може да бъде заявена при подаване на искане за отпускане на Кредит и/или Допълнителна сума по Кредит при срокове и условия, посочени в ОУ и съгласно Тарифа на Кредитора. Когато искането за отпускане на кредит постъпи извън работното време на кредитора, в неработен ден или на официален празник, се допуска забавяне в обработката извън посочените 15 минути, но при всички случаи се гарантира приоритетно разглеждане и ускорена процедура за отговор в срок до 2 (два) часа от началото на първия следващ работен ден.

Съгласно чл. 4.4. от ОУ за заявката на допълнителната незадължителна услуга за бързо разглеждане на Искането за кредит, Кредитополучателят дължи Такса за бързо разглеждане, която се изчислява спрямо сумата на Кредита и срока на Договора за кредит. Дължимата сума за тази допълнителна незадължителна услуга е посочена в Специалните условия на Договора за кредит и е включена в Тарифа на Кредитора, налична на Началната страница. Чл. 4.5. от ОУ предвижда, че допълнителната незадължителна услуга за бързо разглеждане не е задължително условие за отпускането на сумата по заявения Кредит и не увеличава възможностите на Кредитополучателя да получи Кредит.

При така установеното от фактическа страна, съдът достига до следните правни изводи:

Предявени са установителни искове с правно основание чл. 26, ал. 1, пр. 2 ЗЗД, вр. чл. 10а, ал. 2 ЗПК и чл. 19, ал. 4 ЗПК, евентуално с правно основание чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД и осъдителен иск с правно основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД.

С молба от 14.08.2023 г. ищецът изрично е индивидуализирал клаузата, чиято нищожност иска да бъде прогласена – предвиждаща заплащане на „такса за бързо разглеждане“ с нейната дефиниция съгласно приложимите общи условия към договора за

кредит, поради което неоснователни са доводите на ответника за нередовност на исковата молба.

По предявените искове в тежест на ищеца е да докаже, че клаузата от договора, предвиждаща заплащане на такса за услуга бързо разглеждане е нищожна на заявените с исковата молба основания, а именно поради заобикаляне на чл. 19, ал. 4 ГПК, на чл. 10а ЗПК, че е неравноправна клауза, както и/или че е нищожна поради накърняване на добрите нрави.

В тежест на ответника е да докаже основателността на възраженията си, както и че на потребителя при сключването на договора е предоставена ясна и коректна информация, за да бъде в състояние последният да прецени икономическите последици от сключването на договора.

В тежест на ищеца по иска по чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД е да установи заплащането на сума в размер на 123,15 лв., с която е погасено вземане на ответника за такса за бързо разглеждане на искането за отпускане на кредит, а ответникът - че сумата от 123,15 лв. е получена на годно правно основание.

Когато искът е за прогласяване недействителност на сделка или на отделна клауза от същата, а в обстоятелствената част на исковата молба са заявени повече от едно от законовите основания за недействителност, съдът е длъжен да съобрази, че е сезиран с множество обективно съединени искове. Независимо от поредността и съотношението, посочени от ищеца, исковете са предявени при условията на евентуалност. Ако сделката (или клауза от нея) е недействителна на едно основание, предвидено в закона, е безпредметно прогласяването на нейната недействителност на друго основание. Съдът е длъжен да разгледа основанията за недействителност в поредност според сочения от ищеца порок. Разглеждането на исковете преминава от най-тежкия порок (противоречие със закона или заобикалянето му) към по-леките, каквито са липсата на основание (за каузалните сделки), липсата на съгласие, привидност, невъзможен предмет, противоречие на морала или липса на форма (така Решение № 40 от 07.04.2020 г. по гр. д. № 2383/2019 г. по описа на ВКС, III г. о.). Ето защо следва да се разгледа първо твърдението на ищеца за нищожност на оспорената клауза поради заобикаляне на закона - ЗПК.

Процесният договор за кредит е потребителски – страни по него са потребител по смисъла на § 13, т. 1 ЗЗП (ищецът е физическо лице, което използва заетата сума за свои лични нужди), и небанкова финансова институция – търговец по смисъла на § 13, т. 2 ЗЗП. Според легалната дефиниция, дадена в разпоредба на чл. 9 ЗПК, въз основа на договора за потребителски кредит кредиторът предоставя или се задължава да предостави на потребителя кредит под формата на заем, разсрочено плащане и всяка друга подобна форма на улеснение за плащане срещу задължение на длъжника-потребител да върне предоставената парична сума. Доколкото по настоящото дело не се твърди и не е доказано сумата по предоставения заем да е използвана за цели, свързани с професионалната и търговска дейност на кредитополучателя, то следва да се приеме, че представеният по делото договор за заем е по правната си същност договор за потребителски кредит по

смисъла на чл. 9 ЗПК. Поради това процесният договор се подчинява на правилата на Закона за потребителския кредит и на чл. 143 – 147б ЗЗП, в това число и забраната за неравноправни клаузи, за наличието на които съдът следи служебно.

Настоящият съдебен състав приема, че клаузата в договора за кредит, предвиждаща заплащане на такса за бързо разглеждане, е нищожна поради заобикаляне на закона - ЗПК.

На първо място, въз основа на изложените от ищеца фактически обстоятелства и ангажираните доказателства, може да се направи извод, че уговорената такса за бързо разглеждане представлява разход по договора за кредит, който следва да бъде включен при изчисляването на годишния процент на разходите като индикатор за общото оскъпяване на договора за кредит – арг. чл. 19, ал. 1 и ал. 2 ЗПК. Този извод следва от дефинитивната разпоредба на § 1, т. 1 ДР на ЗПК, според която „Общ разход по кредита за потребителя“ са всички разходи по кредита, включително лихви, комисиони, такси, възнаграждение за кредитни посредници и всички други видове разходи, пряко свързани с договора за потребителски кредит, които са известни на кредитора и които потребителят трябва да заплати, включително разходите за допълнителни услуги, свързани с договора за кредит, и по-специално застрахователните премии в случаите, когато сключването на договора за услуга е задължително условие за получаване на кредита, или в случаите, когато предоставянето на кредита е в резултат на прилагането на търговски клаузи и условия. Съобразно императивната правна норма на чл. 19, ал. 4 ЗПК, годишният процент на разходите не може да бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове или във валута, определена с постановление на Министерски съвет на Република България, което означава, че лихвите и разходите по кредита не могат да надхвърлят 50 % от взетата сума. Клаузите в договор, надвишаващи определените по ал. 4 размери са нищожни – арг. чл. 19, ал. 5 ЗПК.

Съобразявайки разясненията на Решение на Съда на Европейския съюз от 21 март 2024 г. по дело C-714/22 по преюдициално запитване, отправено от Софийски районен съд, съдът намира, че таксата за бързо разглеждане по процесния договор за потребителски кредит отговаря на поставените от ЗПК изисквания, за да се включи в общия разход по кредита. В настоящия случай сумата по договора за кредит е в размер на 500 лв., като видно от експертното заключение, при включване и на таксата за бързо разглеждане общият размер на ГПР възлиза на 340,67 %. Ето защо може да се направи извод, че ГПР надхвърля 50 %. Така уговорената такса не е включена в оскъпяването на ползваната сума, а чрез посочената клауза е налице скрито оскъпяване на кредита и по този начин кредитодателят постига заобикаляне на императивната забрана на чл. 19, ал. 4 ЗПК за начисляване на ГПР по кредита в размер по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения, т. е. цели да се прикрият действителните разходи по кредита. С така уговорената клауза кредитът се оскъпява, като се постига забранена от закона цел – неоснователното обогатяване на кредитора, поради което, съгласно чл. 19, ал. 5 ЗПК и чл. 21, ал. 1 ЗПК, оспорената клауза е нищожна и липсва основание за дължимост на вземането за такса за бързо разглеждане (така и Решение № 24 от 10.01.2022 г. по в. гр. д. № 7108/2021

г. по описа на СГС, Решение № 264616 от 09.07.2021 г. по в. гр. д. № 9991/2020 г. по описа на СГС, Решение № 260628 от 21.02.2022 г. по в. гр. д. № 2806/2021 г. по описа на СГС и др.).

Невключването на таксата за бързо разглеждане в ГПР представлява и заблуждаваща търговска практика по смисъла на чл. 68д, ал. 1 ЗЗП и като краен резултат не позволява на кредитополучателя да прецени реалните икономически последици от сключването на договора, което означава, че клаузата относно нейната дължимост е и неравноправна по смисъла на чл. 143, ал. 2, т. 19 ЗЗП, при липса на данни за индивидуално уговаряне на клаузата, каквито не могат да се почерпят и от самия договор, който е сключен при общи условия и е очевидно типизиран. Посочената такса за бързо разглеждане представлява предпоставка за значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца-кредитодател и потребителя, поради което клаузата, която урежда това задължение се явява неравноправна по смисъла на чл. 143, ал. 1 ЗЗП и като такава нищожна на основание чл. 146, ал. 1 ЗЗП.

Посоченото задължение, произтичащо от клаузите на договора и ОУ, цели да заобиколи и разпоредбата на чл. 10а, ал. 2 ЗПК, която забранява заплащане на такси и комисиони за действия, свързани с усвояване и управление на кредита. Възможността на кредитора да въвежда такси извън стойността на договорения размер на заема е регламентирана в чл. 10а ЗПК и е предвидена за допълнителни услуги, свързани с договора за потребителски кредит. Налице е изрична забрана съгласно сочения текст да се изискват такси и комисиони за действия, свързани с усвояването и управлението на кредита. В случая не е налице допълнителна услуга по смисъла на чл. 10а, ал. 1 ЗПК. Допълнителни са тези услуги, които са извън основната престация на заемодателя, съдържаща се в облигационното отношение, възникнало в резултат на договора, а именно отпускане на заема и неговото администриране. Чл. 10а, ал. 1 ЗПК не намира приложение, тъй като посочената такса за бързо разглеждане е свързана именно с усвояването на кредита. От друга страна, липсва каквато и да е еквивалентност между задължението на заемополучателя и престацията на кредитора, дори и кредитът да бъде предоставен незабавно. Не може да се приеме за основателна тезата на ответното дружество, че при разглеждане на документите за отпускане на кредит кредиторът прави някакви допълнителни и неприсъщи разходи, за които да събира отделна такса. Фактът, че искането за отпускане на кредит ще се разгледа бързо от неговите служители не представлява допълнителна услуга, която следва да се заплаща от потребителя отделно. Ако тази услуга оскъпява продукта, разходите се покриват с увеличаване на възнаграждението, дължимо като цена на кредита, а не с начисляване на такси по чл. 10а ЗПК (в този смисъл изрично са Решение № 3609 от 04.07.2023 г. по в. гр. д. № 8049/2022 г. по описа на СГС, Решение № 2364 от 10.05.2023 г. по в. гр. д. № 6968/2022 г. по описа на СГС и др.).

По изложените съображения процесната клауза, предвиждаща такса за бързо разглеждане на искането за кредит следва да се прогласи за нищожна на основание чл. 26, ал. 1, пр. 2 ЗЗД, тъй като същата заобикаля закона (чл. 19, ал. 4 ЗПК и чл. 10а, ал. 2 ЗПК) и е

неравноправна по смисъла на чл. 146 ЗЗП.

С оглед уважаването на главния иск, не се е сбъднало процесуалното условие за разглеждане на иска, предявен в условията на евентуалност – за прогласяване нищожността на клаузата поради накърняване на добрите нрави, поради което съдът не дължи произнасяне по него.

Основателен е и искът по чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД. От приетото заключение на съдебно-счетоводната експертиза се установи, че с извършеното от ищеца - потребител плащане на сумата от общо 623,15 лв. е погасена и сумата от 123,15 лв. - такса за бързо разглеждане. Поради недействителността на уговорената клауза за такса за бързо разглеждане се налага извод, че сумата от 123,15 лв. е платена при начална липса на основание за това, поради което ответникът дължи нейното връщане. Предявеният иск е основателен и следва да бъде уважен в пълен размер. Като законна последица от уважаването на иска, следва да се присъди и законна лихва от датата на подаване на исковата молба до окончателното изплащане на задължението.

По разноските:

При този изход на спора право на разноски има само ищецът.

В полза на последния на основание чл. 78, ал. 1 ГПК следва да се присъди сумата от 100 лв. - държавна такса, 5 лв. - такса за съдебно удостоверение и 250 лв. - възнаграждение за вещо лице по допуснатата съдебно-счетоводна експертиза, или общо 355 лв.

Претендира се и адвокатско възнаграждение за безплатна правна помощ в общ размер на 1680 лв. с ДДС (1200 лв. – по установителните искове и 480 лв. – по осъдителния иск съобразно договор за правна защита и съдействие – л. 67 от делото). Настоящият състав приема, че когато с една искова молба са предявени от един ищец срещу определен ответник в обективно кумулативно съединение оценяеми искове, интересът, върху който следва да се определи минималният размер на адвокатското възнаграждение, е сборът от цената на всички искове – в този смисъл Определение № 29 от 20.01.2020 г. по ч. т. д. № 2982/2019 г. по описа на ВКС, II т. о., поради което минималното адвокатско възнаграждение, изчислено съобразно чл. 7, ал. 2, т. 1 от Наредба № 1/09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения възлиза в размер на 480 лв. с ДДС. При съобразяване цената на предявените искове, свързания им предмет, липсата на фактическа и правна сложност на делото, както и разясненията на Решение на Съда на Европейския съюз от 25 януари 2024 г. по дело С-438/22, съдът приема, че в полза на Еднолично акционерно дружество „Д. М.“ следва да бъде присъдено адвокатско възнаграждение в размер на 480 лв. с ДДС, на основание чл. 78, ал. 1, вр. чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗАДв., вр. чл. 38, ал. 2 ЗАДв. Следва да бъде застъпена позиция, че този вид съдебни производства не следва да се превръщат в източник на генериране на съдебни разноски, надхвърлящи многократно материалния интерес по същите, като съдът следва да съблюдава разпоредбата на чл. 3 ГПК.

Така мотивиран, съдът

РЕШИ:

.

ПРИЗНАВА ЗА УСТАНОВЕНО по предявения от И. К. Д., ЕГН *****, с адрес: гр. С..... срещу „В.“ ЕООД (с предишно наименование „4.“ ЕООД), ЕИК *****, със седалище и адрес на управление: гр. С....., иск с правно на основание чл. 26, ал. 1, пр. 2 ЗЗД, вр. чл.10а, ал. 2 ЗПК и чл. 19, ал. 4 ЗПК и чл. 146 ЗЗП, че клаузата от договор за кредит № 9870238029/16.03.2021 г., сключен между страните, предвиждаща заплащането на такса за бързо разглеждане в размер на 123,15 лв. е нищожна поради заобикаляне на закона и като неправопонавна.

ОСЪЖДА „В.“ ЕООД (с предишно наименование „4.“ ЕООД), ЕИК *****, със седалище и адрес на управление: гр. С....., да заплати на И. К. Д., ЕГН *****, с адрес: гр. С....., на основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД сумата от 123,15 лв., представляваща недължимо платена такса за бързо разглеждане по договор за кредит № 9870238029/16.03.2021 г., сключен между страните, ведно със законната лихва от предявяване на иска (13.07.2023 г.) до окончателното изплащане на задължението.

ОСЪЖДА „В.“ ЕООД, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление: гр. С....., да заплати на И. К. Д., ЕГН *****, с адрес: гр. С....., на основание чл. 78, ал. 1 ГПК, сумата от 355 лв. - разноси за производството.

ОСЪЖДА „В.“ ЕООД, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление: гр. С....., да заплати на Единолично адвокатско дружество „Д. М.“, БУЛСТАТ *****, с адрес: гр. С....., на основание чл. 38, ал. 2, вр. ал. 1, т. 2 ЗАдв., сумата от 480 лв., представляваща адвокатско възнаграждение за предоставена на И. К. Д. безплатна правна помощ в производството пред СРС.

Решението подлежи на обжалване пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчване на препис на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____